

Lerares Martine is terminaal ziek: “Hoewel ik er principieel niet mee akkoord ga, maak ik nu toch werk van een euthanasieverklaring”

An Van Gastel (1) tekende het eindelevensverhaal van Martine Vanherle op. — © Dirk Vertommen
De vrijwilligers van Amfora houden de pen vast van mensen die afscheid van het leven moeten nemen. Het is voor de palliatieve Martine belangrijk dat haar nabestaanden zullen weten wie ze was en waar ze voor stond. “Ik zal voor mijn kleinkinderen meer zijn dan dat moeke op de foto.”

Tommy Huyghebaert
Zaterdag 10 februari 2024

“Ik weet dat ik ongeneeslijk ziek ben. Dat ze mijn tijd alleen nog maar kunnen rekken. Hoe lang nog? De dokters durven geen prognose te geven. Natuurlijk hoop je ergens nog jaren te mogen leven, maar diep vanbinnen voel ik...”

Martine Vanherle (59) maakt haar zin niet af. Ze is nog niet klaar om afscheid te nemen, zegt ze. Onlangs bezocht ze nog Kirchdorf, al dertig jaar lang haar hemel op aarde in het Oostenrijkse Tirol. Zelfs daar weigerde ze tegenover haar vrienden te benoemen dat het misschien wel de laatste keer was dat ze de berg opliep.

“Dan hoeft het niet meer”

Toch voelt Martine steeds meer dat het leven niet eeuwig duurt. Op 5 oktober 2022 stond ze nog voor de klas. Op 6 oktober lag ze in het ziekenhuis. Palliatief, was het harde verdict. Bijna zeven jaar nadat ze de eerste diagnose van kanker had gekregen, sloeg de ziekte opnieuw toe bij de lerares godsdienst en onderdirectrice van een technische middelbare school in Tongeren. Ze is een optimist, maar durft sinds enkele weken te zeggen dat ze achteruitgaat. Ze voelt meer pijn, haar lichaam verandert. “Vroeger deed ik nog maar amper mijn ogen open of mijn eerste gedachten flitsten al naar eten. Nu moet ik me zelfs dwingen om een *pateeke* van bij de bakker te eten.”

“Die onzekerheid vind ik heel moeilijk. Ik heb het niet meer in de hand. Hoewel ik er principieel niet mee akkoord ga, maak ik nu toch werk van een euthanasieverklaring”

Martine Vanherle - Palliatief patiënte

Het is ook mentaal. Onbevangen leven, dat gaat nu niet meer voor haar. “Ik heb ongelooflijk zwaar afgezien nu van die tweede chemo. Mijn lichaam was op. Ik weet niet of ik het nog eens aankan. Op 12 februari heb ik opnieuw een volledige scan. Dan moet ik beslissen of ik nog opnieuw chemo onderga. Ik heb al tegen mezelf gezegd: ‘Die doe ik nog, maar dan stopt het’. Als die behandeling niet meer aanslaat, dan hoeft het niet meer. Die onzekerheid vind ik heel moeilijk. Ik heb het niet meer in de hand. Hoewel ik er principieel niet mee akkoord ga, maak ik nu toch werk van een euthanasieverklaring en een negatieve wilsverklaring.”

(Lees verder onder de foto)

Martine in gesprek met An. “Je moet niet boos zijn omdat je de diagnose krijgt, je moet vooral blij zijn als je gezond bent.” — © Dirk Vertommen

De essentie

Allemaal redenen, vertelt ze, waarom ze de mensen van Amfora/Samana uitnodigde om haar eindelevensverhaal op te tekenen. Wat Amfora doet, is even de pen van mensen vasthouden en hen

helpen de juiste woorden te vinden. Na het interview verwerkt de verhalenschrijver van dienst de woorden tot een eindelevensverhaal, dat wordt afgedrukt in een mooi boekje. “We trachten de essentie van de persoon te vatten. Het resultaat is geen biografie maar wel een portret van wie de persoon is”, zegt Hilde Ingels, oprichter en bezieler van de vzw.

Het interview voor haar eindelevensverhaal had eigenlijk bij Martine thuis moeten plaatsvinden, in haar zetel in Munsterbilzen. Met de Spaanse windhond Turquesa aan haar voeten en de kat Malou op haar schoot. Met zicht op de tuin waarin “de geweldig schone haan” iedere morgen de dag voor geopend kraait. Maar Martine is met spoed opgenomen in Gasthuisberg (UZ Leuven). Ze hoestte bloed op. Het gevolg van de metastasen, de uitzaaiingen van de eierstokkanker die woekeren in haar longen. Het is in de lounge van een ziekenhuisafdeling dat ze An Van Gastel (69), een vrijwilliger bij Samana die speciaal is opgeleid voor dit soort eindelevensgesprekken, ontvangt. Wij volgen hun conversatie als een vlieg op de muur.

Het interview begint met enkele algemene vragen over haar familie en haar carrière, maar al snel gaat het gesprek richting de essentie. Of ze opstandig is geweest omdat haar dat moest overkomen, nu voor een tweede keer, wil An weten. “Ik ben een content mens. En dat helpt om moeilijkheden aan te kunnen. Ik ben dus niet boos omdat ik een ongeneeslijke kanker heb. Natuurlijk vind ik dat wel erg, verschrikkelijk zelfs. Maar het heeft volgens mij geen zin om er tegen te vechten. Dit overkomt quasi iedereen. Je moet niet boos zijn omdat je de diagnose krijgt, je moet vooral blij zijn als je gezond bent.” Martine knijpt haar ogen dicht iedere keer dat ze haar woorden kracht wil bijzetten. Om aan te tonen hoe hard ze het meent.

Leven na de dood

“Hoe ze het afscheid ziet?”, vraagt An haar ook. Haar begrafenis blijkt zo goed als geregeld. Ze wil heel graag dat haar kinderen en kleinkinderen de kist schilderen. “Dat ze er maar op kladderen en kliederen.” Ze koos de liederen en weet dat het koor van een collega van op school die zal brengen. “Ik ben gelovig. Het wordt een christelijke viering. Ze mogen iets moois over me vertellen, maar moeten mijn leven niet herhalen tot niemand meer op adem komt van het huilen. Ik wil dat de dienst vooral hoop, perspectief en ademruimte biedt. Mijn kinderen weten ook dat ik gecremeerd wil worden. Ik hoop stiekem dat ze een klein beetje van mij uitstrooien op de alm in Oostenrijk waar we zo thuis zijn en in mijn tuin in Munsterbilzen. Mijn mama en papa mogen ook wat van mijn assen krijgen. Die hebben het moeilijk natuurlijk, ik ben hun tweede kind dat ze moeten afgeven door deze ziekte.”

“Of er een leven is na dit leven”, luidt een volgende vraag. “Ik geloof daar wel in”, antwoordt ze zonder na te denken. “Als dat niet zo is, dan is het leven toch absurd, een farce? Ben je dan gewoon geboren om te sterven, en niks meer? Maar wat het leven hierna zal zijn, dat weet ik absoluut niet. In die negen maanden in de baarmoeder van mijn moeder wist ik ook niet dat ik er was en toch leefde ik.”

An tekent het allemaal op in haar schrift. Ze luistert vooral en ondersteunt Martine om echt alles te zeggen, door kleine bijvragen te stellen of op iets in te pikken. Het is alsof de twee vrouwen elkaar al jaren kennen. Er lijkt een levenslang vertrouwen tussen hen te hangen, ook al kennen ze elkaar amper twintig minuten.

(Lees verder onder de foto)

© Dirk Vertommen

An vraagt of ze nog iets wil meegeven aan haar kinderen en kleinkinderen. “Met mijn drie kinderen en kleinkinderen, mijn ouders en de familie heb ik een mooie innige band. Mijn leven is niet zonder tegenslag geweest. Zowel op relationeel en financieel vlak als met mijn gezondheid. Maar met mijn kinderen en schoonkinderen heb ik de lotto gewonnen. Ik ben fier op mijn gezin.” Martine lacht voortdurend, maar als ze aan haar familie denkt, krijgt ze het moeilijk. “Ik zie mooie mensen die met respect omgaan met de anderen. We praten open met elkaar. Ik wil vooral dat ze trouw blijven aan zichzelf. Want er is niks zo erg als jezelf niet kunnen of durven te zijn, om god welke reden. Dat ze de moed hebben om iets te veranderen aan de toestand waarin ze zich bevinden, hoe moeilijk dat ook is. Ze mogen ook niet uitstellen. Ik ben van zo’n generatie die altijd alles uitgesteld heeft: keihard werken en genieten, dat was iets voor als ik met pensioen zou zijn. Dat hebben ze, door mijn ziek zijn, nu al wel heel goed door.”

“Naasten sparen elkaar vaak bij een afscheid. Door een neutrale vragensteller gaan mensen direct naar de diepte”

Hilde Ingels - Oprichter Amfora

Hilde Ingels legt enkele dagen later uit dat Amfora een verhaal schrijft dat dieper ingaat op de gevoelens van de persoon : spijt, dankbaarheid, schoonheid, verdriet, angst en hoop. “Want hoe benoem je wat diep vanbinnen leeft? Afscheid nemen is niet altijd gemakkelijk. Naasten gaan elkaar op zulke momenten vaak sparen, ze willen het verdriet niet nog groter maken. Door een neutrale vragensteller gaan ze direct naar de diepte. Mensen hebben daar zelden de kans toe.”

(Lees verder onder de foto)

Het interview wordt later verwerkt tot een verhaal en in een mooi boekje afgedrukt. — © Dirk Vertommen

Martine gaf dit ook aan tijdens het gesprek. “Ik ben heel open tegenover iedereen, maar dit zou ik niet zelf op papier kunnen zetten, omdat het dan misschien te emotioneel wordt. Maar ik wil dit kwijt.”

Gemoedsrust

De bedoeling van Amfora is om via het verhaal ook verbinding te maken over de dood heen. “Hoe belangrijk het boekje zal zijn voor de kinderen en kleinkinderen weet ik niet. Maar het is er, ze kunnen het altijd lezen als ze daar nood aan hebben. Ze zullen altijd weten wie ik was en wat ik voelde. Ik zal meer zijn voor hen dan dat moeke van op de foto. Door het boekje met mijn eindelevensverhaal krijgen ze een mens van vlees en bloed, iemand met karakter, bij die foto op de schouw. Dat geeft me opnieuw een zekere gemoedsrust.”

“Mijn kinderen en kleinkinderen kunnen mijn verhaal altijd lezen als ze daar nood aan hebben”
Martine Vanherle

Gemoedsrust vindt Martine gelukkig steeds meer. “Plots wordt het einde van mijn leven tastbaar. Het is deel van de realiteit geworden. Erover praten is voor mij troostend. Leven en dood zijn altijd bespreekbaar geweest in onze kring. En dat is goed. Sterven hoort nu eenmaal bij het leven. Het leven is mooi geweest. Te kort, dat wel. Het zal altijd te kort zijn voor iedereen. Pluk iedere dag en ga nooit met een kwade kop slapen. Er kan jou altijd iets overkomen en dan blijven sommige zaken misschien voor altijd hangen. Ik weet nu dat het einde nadert en ik kan alles in rust afsluiten. Dat is misschien het voordeel. Wees dus vooral lief voor elkaar.” Opnieuw knijpt ze haar ogen dicht, om ook die belangrijke woorden extra kracht bij te zetten.

...

Na het interview voor haar levensverhaal mocht Martine in de namiddag naar huis. Naar Turquesa, Malou en de geweldig schone haan. Intussen werd ze nog eens opgenomen in het ziekenhuis. Ze krijgt binnenkort haar boekje met haar eindelevensverhaal overhandigd in een mooi doosje. De kaft in lila of blauw, haar lievelingskleuren.

Ieder verhaal heeft impact op minstens tien mensen

Sinds 2000 kent het Fonds Gert Noël, beheerd door de Koning Boudewijnstichting, jaarlijks een prijs toe aan een organisatie die in het ziekenhuis de luisterbereidheid naar patiënten en hun familieleden bevordert. Dit jaar gaat de prijs, waar een bedrag van 30.000 euro aan verbonden is, naar vzw Amfora. Sinds 2015 schrijven zij 'eindelevensverhalen' van palliatieve patiënten en leiden ze daarvoor vrijwilligers op. Ze werken daarvoor onder andere samen met Samana, de organisatie voor mensen met een chronische ziekte en mantelzorgers.

Intussen zijn er al 150 mensen opgeleid om een eindelevensverhaal op te tekenen en kreeg een 500-tal mensen en hun familie en vrienden al een boekje. Een gesprek heeft volgens onderzoek gemiddeld impact op tien mensen: partner, kinderen, familie, vrienden. Soms wordt het verhaal voorgelezen op de uitvaart of herdenkingsdag. Ook internationaal groeit de belangstelling voor dit unieke instrument dat Amfora ontwikkelde voor bij het afscheid nemen.

De prijs zal de vzw inzetten om de dagelijkse werking mee te financieren. Amfora leeft voor de rest dankzij sponsoring en giften, subsidies hebben ze niet. Wil je Amfora steunen, dan kan dat op het rekeningnummer BE61 9731 3840 7617)

Alle info op www.amfora.be